

Grunder för fristående examen

**SPECIALYRKESEXAMEN
FÖR STALLMÄSTARE
2005**

Grunder för fristående examen

**SPECIALYRKESEXAMEN FÖR STALLMÄSTARE
2005**

© Utbildningsstyrelsen 2006

Edita Prima Oy

Helsingfors 2006

ISBN 952-13-2790-1 (häft.)

ISBN 952-13-2791-X (pdf)

DNR **21/011/2005**

FÖRESKRIFT **Iakttas som förpliktande**

DATUM **26.8.2005**

Giltighetstid
fr.o.m. 1.10.2005 tillsvidare

De stadganden på vilka befogenheten att
utfärda föreskriften bygger

L 631/1998 13 § 2 mom

A 812/1998 1 § 1 mom

Upphäver Föreskrift Nr

Ändrar Föreskrift Nr

GRUNDERNA FÖR SPECIALYRKESEXAMEN FÖR STALLMÄSTARE

Utbildningsstyrelsen har fastställt grunderna för specialyrkesexamen för stallmästare. Examensgrunderna skall iakttas fr.o.m. 1.10.2005 tillsvidare.

Utbildningsanordnare som ordnar utbildning som förbereder för examen eller för del därav skall göra upp och godkänna en läroplan för utbildningen med beaktande av vad som bestämts i dessa grunder. Som en del av den förberedande utbildningen skall ordnas prov som utvisar yrkesskickligheten.

Examenskommissionen, examensarrangören och utbildningsanordnaren kan inte lämna grunderna för examen obeaktade eller avvika från dem.

Om de uppgifter som skall antecknas på betygen och om betygsmodellerna samt om grunderna för uppgörandet av de personliga studieprogrammen bestäms separat.

Generaldirektör

KIRSI LINDROOS

Kirsi Lindroos

Undervisningsrådet

JUHANI LAPIOLAHTI

Juhani Lapiolahti

INNEHÅLL

Kapitel 1

Syftet med fristående examina och målen för dem.....	7
1 § Fristående examina	7
2 § Förberedande utbildning för fristående examina	7
3 § De allmänna grunderna för sättet av påvisa yrkesskicklighet och för bedömning av examensprestationerna.....	8

Kapitel 2

Uppbyggnaden av specialyrkesexamen för stallmästare	8
1 § Examensdelarna	8

Kapitel 3

Kraven på yrkesskicklighet i specialyrkesexamen för stallmästare och grunderna för bedömningen	9
1 § Hästskötsel och hästträning	9
a) Krav på yrkesskicklighet	9
b) Mål och kriterier för bedömningen.....	10
2 § Hälsovård för hästar	12
a) Krav på yrkesskicklighet	12
b) Mål och kriterier för bedömningen.....	12
3 § Hästavel.....	14
a) Krav på yrkesskicklighet	14
b) Mål och kriterier för bedömningen.....	15
4 § Att fungera som förman	16
a) Krav på yrkesskicklighet	16
b) Mål och kriterier för bedömningen.....	17
5 § Företagsverksamhet.....	18
a) Krav på yrkesskicklighet	18
b) Mål och kriterier för bedömningen.....	18
6 § Sätten av påvisa yrkesskicklighet.....	20
BILAGA Beskrivning av yrket	21

Kapitel 1

SYFTET MED FRISTÅENDE EXAMINA OCH MÅLEN FÖR DEM

1 § Fristående examina

De fristående examina är inte beroende av det sätt på vilket man förvärvat sig sin yrkesskicklighet. Det kunnande som examinanderna har skaffat sig genom utbildning, i arbetslivet eller genom sina intressen behandlas som en helhet, så att detta kunnande kan användas när den erfordrade yrkesskickligheten skall påvisas vid de fristående yrkesproven.

De fristående examina är modulära till sin struktur. De utgörs av uppgiftshelheter, som baseras på arbetslivet och dess utvecklingsbehov och som präglas av det som förenar verksamheten med den teoretiska grunden, av mångsidig yrkesskicklighet och av att arbetsprocessen integreras med resultaten av den. Varje del av en examen utgör ett delområde av yrkeskompetensen, som kan lyftas ut ur den naturliga arbetsprocessen och bilda en självständig helhet som kan bedömas. De fristående yrkesproven arrangeras och avläggs flexibelt för en examensdel i sänder. Examinandernas mål kan också vara att endast avlägga en eller flera delar av en examen, inte hela examen.

Grunden för beskrivningen av kraven på yrkesskicklighet är den kvalifikationsbestämning som anses vara lämpligast för yrkesområdet. Beskrivningen koncentreras på kraven för branschens centrala funktioner, behärskning av verksamhetsprocessen och omfattande yrkespraxis. I kraven ingår också de för arbetslivet nödvändiga språkkunskaperna och sociala färdigheterna.

2 § Förberedande utbildning för fristående examina

Systemet med fristående examina ställer inte examinanderna inför förhandsvillkor i fråga om utbildning. Emellertid avläggs dessa examina i allmänhet i samband med något slag av förberedande utbildning.

Den som anordnar förberedande utbildning skall fastställa läroplanen för utbildningen enligt examensgrunderna. Utbildningen och de fristående yrkesprov som ingår i den skall läggas upp enligt examensdelarna. Det åligger utbildningsanordnaren att arrangera de fristående yrkesproven som en del av den förberedande utbildningen. Till de studerandes skyldigheter hör att delta i dessa prov i samband med studierna.

De gemensamma studier, som ingår i en grundexamen som avläggs som grundläggande yrkesutbildning, är inte obligatoriska i en utbildning som förbereder för en grundexamen som avläggs som en fristående examen. Målen för dessa studier beaktas dock i tillämpliga delar i läroplanen och i undervisningsarrangemangen.

3 § De allmänna grunderna för sättet att påvisa yrkesskicklighet och för bedömning av examensprestationerna

---

Bedömningen av de fristående yrkesproven förutsätter metodisk insamling av material, beslutsfattande och dokumentering angående examinandernas yrkesmässiga och arbetsrelaterade färdigheter, som jämförs med de i examensgrunderna fastställda kraven på yrkesskicklighet och med bedömningskriterierna. Tyngdpunkten vid bedömningen ligger på det praktiska arbetet och arbetsmetoderna. Färdigheterna eller kunnandet bedöms i allmänhet direkt enligt motsvarande arbete.

Miljön för de fristående yrkesproven skall vara verklig eller så realistisk som möjligt. Vid bedömningen tillämpas mångsidigt olika kvalitativa bedömningsmetoder såsom iakttagelser, intervjuer, frågor och portföljer samt självbedömning och gruppbedömning. De fristående yrkesproven läggs upp enligt examensdelarna så att man vid proven kan bedöma om examinanden uppfyller de centrala kraven på behärskandet av yrket.

Målen för bedömningen anger de kompetensområden som ägnas speciell uppmärksamhet vid bedömningen. Målen hänför sig till de centrala färdigheterna och man ser till att examinanden behärskar den teori som ligger till grund för arbetet samt att han eller hon behärskar arbetsmetoder, arbetsutrustning, material och arbetsprocesser. Såväl målen för bedömningen som bedömningskriterierna härleds ur kraven på yrkesskicklighet för motsvarande examensdel. Kriterierna för bedömningen baserar sig på målen för bedömningen och de anger och preciserar prestationer på olika nivåer. Bedömningskriterierna utgör trösklar med vilkas hjälp det är möjligt att differentiera kompetensnivån.

Kapitel 2

UPPBYGGNADEN AV SPECIALYRKESEXAMEN FÖR STALLMÄSTARE

1 § Examensdelarna

Specialyrkesexamen för stallmästare består av fem (5) obligatoriska examensdelar, vilka är:

1. Hästskötsel och hästräning
2. Hälsovård för hästar
3. Hästavel
4. Att fungera som förman
5. Företagsverksamhet.

Examen är avlagd och examinanden kan erhålla ett examensbetyg när samtliga examensdelar har avlagts med godkänt vitsord.

Hästskötsel och hästträning
Hälsovård för hästar
Hästavel
Att fungera som förman
Företagsverksamhet

Figur 1. Delarna i specialyrkesexamen för stallmästare.

Kapitel 3

KRAVEN PÅ YRKESKICKLIGHET I SPECIALYRKESEXAMEN FÖR STALLMÄSTARE OCH GRUNDERNA FÖR BEDÖMNINGEN

1 § Hästskötsel och hästträning

---

a) Krav på yrkesskicklighet

Examinanderna känner till fordringarna på hästarnas välbefinnande och miljöstadgandena om stallen och deras närområden och har reda på stadgandena om arbetssäkerhet och djurskydd. De kan planera den dagliga, periodiska och årliga stalldriften och hästhållningen på ett ekonomiskt och för verksamheten ändamålsenligt sätt.

Examinanderna känner till hästens artspecifika beteende och kan hantera olika slag av hästar. De känner till olika hästgruppers behov av utfodring såväl inomhus som vid betesutfodring. De känner till hästens matsmältning, problemen i samband med utfodringen och hur de kan lösas. De kan planera utfodringen för olika typer av stallenheter och olika grupper av hästar och sköta anskaffningen av foder till stallet. De kan tyda hästarnas individuella kondition och kan i samarbete med tränaren förändra utfodringen och den övriga skötseln.

Examinanderna känner till hästens träningsfysiologi och träningsetologi och är medvetna om principerna och metoderna för träning och för förberedelser för tävlingar. De känner till de hjälpmedel som används vid träning och kan använda dem. De kan köra eller rida hästar som skall tränas och kan genomföra de träningsplaner som har utarbetats tillsammans med tränaren och veterinären. De kan bistå tränaren vid körundervisning för föl. De har god kännedom om hovvården för hästar och kan genomföra den tillsammans med en hovslagare. De beaktar arbetssäkerheten i sitt arbete.

b) Mål och kriterier för bedömningen

Vid bedömningen av yrkesskickligheten för denna examensdel skall följande faktorer ägnas speciell uppmärksamhet:

- kännedom om produktionsmiljön för hästarna
- kännedom om hästens beteende och om fordringarna på hantering, skötsel och transporter
- beaktande av miljösynpunkter och djurskyddsstadganden
- utarbetande av verksamhetsplaner för stallet, genomförande och uppföljning av planerna
- resurshushållning vid verksamheten
- skötsel av rasthagar och av områden för hästsport
- planering och verkställande av användningen av betesmarker
- planering och verkställande av användningen av lösdriftsstall
- kännedom om hästens matsmältning
- kännedom om fodermedel och om stallets foderhushållning
- planering av utfodringen och kännedom om lösningsmodeller vid utfodringsproblem
- definition av individuella hästars kondition samt utarbetande och uppföljning av skötselprogram
- samarbetsförmåga
- kännedom om träningsfysiologi och träningsetologi
- kännedom om träningsmetoder och tävlingsregler
- kännedom om hjälpmedel vid träning och förmåga att använda dem
- kännedom om belastningsskador
- färdigheter i att köra eller rida hästar
- färdigheter i att undervisa föl
- kännedom om hovvård och om hur hästskor avlägsnas och slås fast
- beaktande av arbets säkerheten.

Godkänd prestation

Examinanderna känner till livsfunktionerna och det naturliga beteendet hos hästar och är medvetna om de krav som djurskydds- och miljöstadgandena ställer på byggnadstekniken för stallbyggnader och inhägnader. De känner till principerna och olika typer av lösningar för ventilationen i stallen. De känner till fordringarna på rid- och travbanor och träningsvägar som är lämpliga för hästsport och kan maskinellt och manuellt hålla olika slag av underlag i skick. De kan hantera alla slag av hästar och ordna skötseln av dem hemma i stallet, på betesmarker och på resor. De kan lasta hästar som betar sig normalt eller problematiskt och kan iaktta stadgandena om hästtransporter och djurskydd. De beaktar säkerhets- och miljökraven när de planerar och genomför stallverksamheten.

Examinanderna känner till de olika möjligheterna vid betesgång. De kan planera praktiska och trygga stängsel, portar, anläggningar för vattning och för tilläggsfoder samt konstruktioner för skydd mot vädret och platser för hästarnas skötsel och sjukvård. De kan arrangera användningen av betesområdena för olika grupper av hästar så att principerna

om växtföljd och om skötseln av betesmarkerna följs. De kan planera och organisera kontrollen av de hästar som går på bete och lösa problem som har uppstått på betesmarkerna.

Examinanderna känner till principerna för stalldrift. De kan planera hästarnas inomhus- och utomhusutrymmen, transportvägar, utrymmen för skötsel och selning av hästar, utrymmen för utrustning, platser för utfodring och vattning, förråd för fodermedel, torrströ och arbetsredskap samt ventilation enligt kraven på hästarnas välbefinnande och på säkerhet och god ergonomi. De kan planera placeringen av stall- och lösdriftsbyggnader så att de beaktar terrängformationer, lokala väderleksfaktorer, metoden för avlägsnande av gödsel och den mängd gödsel som skall avlägsnas och andra arbeten vid skötseln samt miljökraven och landskapsfaktorerna. De kan genomföra utfodring, skötsel och träning av lösdriftsföl och se till att fölen har tillräckliga möjligheter till motion. De kan oberoende av väderleksförhållandena sköta underlagen i hästarnas utomhusutrymmen så att de inte är farligt hala.

Examinanderna känner till hästens matsmältningssystem samt dess funktionsprinciper och funktionsstörningar. De känner till olika fodermedel, deras egenskaper och deras verkningar vid utfodringen och kan noggrant fastställa den hygieniska kvaliteten på fodret. De kan planera utfodringen för olika grupper av hästar och för enskilda hästar både under inomhus- och betesperioder. De kan definiera problem som beror på utfodringfel och kan ändra utfodringen på det sätt som situationen kräver.

Examinanderna kan bedöma hälso- och näringskonditionen hos en häst och kan i samarbete med tränaren göra upp en skötselplan enligt den aktuella situationen. De kan rutinmässigt följa upp en hästs hälsotillstånd och inser dess betydelse för hästens träning. De känner till principerna för hästens träningsfysiologi och träningsetologi, olika träningsmetoder och de krav som ställs på träningsmiljön och kan i praktiken tillämpa dem. De känner till de hjälpmedel som används vid träning och kan enligt tränarens anvisningar använda dem för olika slag av hästar.

Examinanderna har reda på reglerna för trav- och ridtävlingar så att de kan handla rätt när de anmäler hästar till trav- eller ridtävlingar och när de sköter hästarna på tävlingsplatsen. De kan samarbeta med en veterinär i frågor som gäller definition och förbättring av en hästs kondition. De kan enligt tränarens anvisningar körande eller ridande se till att hästarnas kondition upprätthålls under träningen. De kan i samarbete med tränaren ge fölen körundervisning.

Examinanderna är medvetna om vilken betydelse hovvården och hästskorna har för hästens hälsa och kan bedöma hästskorna och behovet av ändringar. De kan lösgöra en hästsko och slå fast en sko som lossnat. De kan definiera belastningsskador hos hästar, i synnerhet de första symptomen på hov-, led-, sen- och muskelskador och kan reagera på rätt sätt i sådana fall. De kan ta hänsyn till riskerna inom arbets säkerheten och kan beakta dem och bestämmelserna om arbets säkerhet när de planerar och genomför arbetena.

a) Krav på yrkesskicklighet

Examinanderna har god kännedom om grunderna för hälsovård och hygien för hästar. De vet vilken betydelse en näringsmässigt riktig utfodring och den hygieniska kvaliteten på fodermedlen har som grundval för hästarnas hälsa och för att förebygga sjukdomar. De känner till de sjukdomar som beror på felaktig utfodring och foderhygien och vet hur de skall skötas.

Examinanderna känner till praxis och regler för vaccinering av hästar, kan planera och genomföra parasitbekämpning och verkställa bekämpning av skadedjur i stallet. De känner till stadgandena om hästarnas hälsa och deras smittsamma sjukdomar. De kan utarbeta en verksamhetsplan för stallet för eventuella sjukdomssituationer och kan ge klienterna råd i hälsofrågor.

Examinanderna kan identifiera de individuella dragen i hästarnas hälsotillstånd. De känner till hästarnas skador och sjukdomar och kan handla självständigt i förstahjälsuppgifter. De kan bistå veterinären vid olika slag av vårdåtgärder och kan enligt veterinärens anvisningar verkställa skötselhelheter som gäller hästarna eller stallet. De är medvetna om de typiska sjukdomarna och beteendestörningarna hos avelshingstar, avelsston och föl och kan förebygga dem.

Examinanderna känner till de vanligaste läkemedel som används för hästar och läkemedlens verkningar och är bekanta med alternativa vårdformer. De känner till de antidopningsregler som gäller hästsporten i Finland. De kan på rätt sätt använda och förvara läkemedel och utrustning för medicinering och kan sköta läkemedelsbokföringen. De känner till de miljökrav som gäller läkemedel och beaktar dem vid läkemedelshanteringen i stallet. De kan skaffa sig branschens nyaste forskningsresultat och kan utnyttja dem i sitt arbete.

b) Mål och kriterier för bedömningen

Vid bedömningen av yrkesskickligheten för denna examensdel skall följande faktorer ägnas speciell uppmärksamhet:

- kännedom om grunderna för hälsovård och hygien för hästar
- definition av hälsovådliga fodermedel
- definition och rättelse av felaktig utfodring
- ansvar för vaccinering av hästarna och för parasitbekämpning
- kännedom om stadgandena angående hälsa och smittsamma sjukdomar
- kännedom om bekämpning av smittsamma sjukdomar
- klientrådgivning
- kännedom om hästarnas anatomi och fysiologi
- definition av en enskild hästs hälsotillstånd
- färdigheter i första hjälp
- definition, vård och förebyggande av typiska skador, beteendestörningar och sjukdomar
- bedömning av situationen vid sjukdomsfall
- samarbetsförmåga
- kännedom om läkemedel
- kännedom om alternativa vårdmetoder

- kännedom om antidopningsreglerna för hästar
- god kännedom om förvaring och användning av läkemedel
- anskaffande och utnyttjande av forskningsresultat.

Godkänd prestation

Examinanderna kan planera verksamheten i stallet så att den uppfyller kraven på hälsovård och hygien. De är medvetna om vilken betydelse planeringen av utfodringen, foder-, betes- och rasthagshygien, ventilationen och indelningen av stallet i avdelningar har som grund för hästarnas hälsovård och för förebyggande av sjukdomar. De inser sambandet mellan hästens kroppsbyggnad, vård, användning och livsmiljö och vet hur dessa faktorer påverkar sjukfrekvensen. De vet hur man förebygger de vanligaste sjukdomarna, t.ex. sjukdomar i matsmältningsorganen, andningsvägarna och rörelseorganen. De kan bedöma om stallförhållandena och vården bidrar till uppkomsten av sjukdomar och störningar och kan avväga behoven av förändringar i förhållandena. De kan verkställa de behövliga ändringarna och bedöma behovet av fortsatt vård.

Examinanderna kan planera ett program för parasitbekämpningen och för vaccineringen av hästarna enligt krav och praxis för de olika grupperna av hästar. De kan planera och genomföra bekämpningen av skadliga fåglar, gnagare, insekter, yttre hästparasiter och andra djur som är skadliga för stallhygien och för hästarna. De känner till hästarnas smittsamma sjukdomar och de stadganden som gäller dem, är medvetna om principerna för karantän för hästar och beaktar förebyggandet av smitta vid sin planering av stallens verksamhet. De kan i samarbete med en veterinär sköta sjukdomsepidemier i stallet. De kan ge stallets klienter råd i detaljfrågor om hästarnas hälsa och stallhygien.

Examinanderna känner så väl till hästens anatomi och fysiologi att de kan bedöma en enskild hästs hälsotillstånd och kan definiera symptomen på skador och sjukdomar. De känner till konditionsklasserna och kan med tillräcklig noggrannhet uppskatta ett djurs vikt. De reagerar när en häst betar sig onormalt och kan göra de undersökningar som behövs för att bedöma hästens hälsotillstånd, t.ex. mäta vilopulsen och kroppstemperaturen, bedöma andningstypen, avlyssna tarmkanalsljuden, granska slemhinnorna och palpera lymfkörtlarna. De kan tolka resultaten, ge första hjälp och ge anvisningar om eventuell motion och om fortsatt vård och utfodring. De kan bedöma behovet av att kalla på veterinär, kan bistå veterinären och ge fortsatt vård enligt veterinärens anvisningar. De kan ge veterinären detaljerade uppgifter om hur vården framskrider och om eventuella behov av ändringar.

Examinanderna kan känna igen symptomen, bedöma smärtnivån, ge första hjälp och bedöma behovet och tidtabellen för fortsatt vård vid olika slag av matsmältnings- och tarmproblem. De kan bedöma en hästs behov av tandvård utgående från hästens ålder, hur den äter och hur den svarar på tygelhjälp. De känner igen symptomen på hästarnas sjukdomar i andningsorganen och kan bedöma de ändringar som de föranleder i stallförhållandena och i hästarnas skötsel.

Examinanderna kan definiera och lokalisera svullnader och ömma punkter i lederna, senorna och gaffelbanden. De känner till hur hälsa klassificeras enligt svårighetsgraden. De kan avlägsna en hästsko och undersöka hoven med en visitertång. De kan definiera en förhöjd puls vid kotpulsådern och ”sken”pulsådern och en förhöjd temperatur i hoven. De kan vid fortsatt vård av hovbölder lägga ett desinficerande hovbandage. De vet vilka faktorer som ökar mottagligheten för fång och förstår betydelsen av snabb vård vid misstanke om fång. De kan använda avkylning som första hjälp och som vårdmetod.

Examinanderna kan rengöra, desinficera och skydda sår. De kan lägga stödförband och desinficerande benomslag. De kan bedöma när sår måste sys och när antibiotikakurer behövs och inser risken för stelkramp i samband med djupa sår. De kan bedöma hur sår läks och är medvetna om sårkomplikationer, t.ex. inflammerade lymfkörtlar och uppkomsten av svallkött.

Examinanderna är medvetna om problemen i samband med hingstars sexuella beteende och känner till symptomen på sjukdomar i könsorganen som har orsakats av trauma, infektion eller medfödda fel. De känner igen symptomen på livmoderinflammation hos ston, vet vilka faktorer som ökar risken för livmoderinflammation och vilka möjligheter det finns att förebygga en inflammation. De kan definiera de typiska sjukdomarna och beteendestörningarna hos nyfödda föl och diföl och kan sköta dem i samarbete med en veterinär. De känner igen de vanligaste avvikelserna och tillväxtstörningarna hos små föl. De har kännedom om möjligheterna att rätta till tillväxtstörningar och är medvetna om vilken betydelse snabba rättelseåtgärder har för ett lyckat slutresultat. De kan bistå veterinären och hovslagaren vid rättelser av tillväxtstörningar och felställningar i extremiteterna. De kan genomföra ett program med fortsatt vård för ett föl och kan ge veterinären en rapport om verkningarna av vården och om eventuella behov av ändringar.

Examinanderna känner till de läkemedel som används för hästar, deras verkningar, rekommendationerna för användningen och karenstiderna samt alternativa vårdmetoder, t.ex. med naturläkemedel. De har kännedom om de antidopningsregler för hästsport som gäller i Finland och handlar enligt dem. De kan på rätt sätt använda läkemedel och utrustning för medicinering och kan arrangera en trygg förvaring för dem. De kan sköta läkemedelsbokföringen och kontrollera användningen av läkemedel för enskilda hästar, så att det inte är möjligt att läkemedel hamnar i organismen hos andra hästar via utfodringskärl, stallutrymmen, rasthagar, utrustning, människors klädesplagg eller gödsel. De kan skaffa sig de nyaste forskningsresultaten inom branschen och kan kritiskt hantera och utnyttja dem i sitt arbete.

3 § Hästavel

---

a) Krav på yrkesskicklighet

Examinanderna är medvetna om den inhemska hästuppfödningens betydelse. De känner till grunderna för ärftlighet och inser att avelsarbetet är långsiktigt. De har kännedom om hästregistren, tamböckerna och avelsföreskrifterna i Finland. De känner till grunderna för populationsgenetik, principerna för avelsval och verkställigheten i praktiken. De kan göra avelsval och vid behov ge klienterna råd vid valet av häst. De känner till principerna för utställningsverksamhet.

Examinanderna har god kännedom om skötseln och hanteringen av olika slag av avelshästar. De känner till verksamhetsprinciperna för stuterier och stadgandena om artificiell insemination och kan ta hand om en hingststation. De kan göra de fastställda anteckningarna om betäckningar och artificiella inseminationer och avge rapport om dem till avelsorganisationen. De känner till grunderna för fortplantningsfysiologi och fortplantningsanatomi och kan definiera fortplantningsstörningar. De kan betäcka ston, avvänja föl och hantera dem.

Examinanderna kan beakta kraven på arbetssäkerhet i alla arbeten som hör till stuteriverksamheten och hästaveln. De kan utnyttja de nyaste forskningsresultaten som gäller avelsverksamhet och har god kännedom i att söka upp information.

b) Mål och kriterier för bedömningen

Vid bedömningen av yrkesskickligheten för denna examensdel skall följande faktorer ägnas speciell uppmärksamhet:

- kännedom om den inhemska hästuppfödningens betydelse för samhället
- bedömning av hästarnas kvalitet
- god kännedom om registreringen av hästar
- förberedning av hästar för utställningar och presentation av hästarna
- kännedom om verksamhetsformerna i stuterier
- förberedning av ston för betäckning eller insemination
- hantering av hingstar i en betäckningssituation
- definition av kännetecknen på brunst och störningstillstånd vid brunsten
- god kännedom om tekniken när hingstar skall stimuleras
- förhandsberäkning av tidpunkten för fölning
- förhandsuppgifter angående beteendestörningar vid fölning
- god kännedom om hjälpåtgärder vid fölning
- skötsel av avvanda föl
- beaktande av arbets säkerheten
- anskaffning och utnyttjande av forskningsresultat inom branschen.

Godkänd prestation

Examinanderna har kännedom om nyckeltalen för hästhållningen i Finland, t.ex. antalet hästar och huvuddragen i deras utveckling, de hästraser som uppföds i vårt land och stamböckerna för dem, den inhemska hästuppfödningens betydelse samt importen och exporten av hästar. De känner till de olika sätten att använda hästar, är medvetna om penningströmmarna inom delområdena av hästhållning och har kännedom om stöden till hästuppfödningen. De känner till organisationerna för hästavel och deras verksamhet.

Examinanderna känner till grunderna för arftlighet, populationsgenetik och avelsval och är medvetna om betydelsen av släkten, individen och avkommebedömningen. De förstår principerna och de bidragande faktorerna för uppbyggnaden av avelsindex och indexets användning som hjälpmedel vid avelsval. De känner till avelsföreskrifterna för de hästraser som uppföds i Finland. De kan skaffa sig information om släktlinjerna för de hästraser som allmänt uppföds i Finland, kan göra avelsval och kan råda klienterna hur de kan skaffa sig information inom branschen.

Examinanderna känner till principerna för hästutställningar och de praktiska uppgifterna vid arrangemangen för utställningarna så att de kan bygga upp ramarna för hingst-, sto- och fölutställningar. De kan förbereda olika slag av hästar för utställningar och kan presentera dem så representativt som möjligt. De kan ge hästägarna råd i frågor som gäller utställningsverksamheten. De känner till stamboksföreskrifterna och prisbedömningens grunder för finska hästar, varmblodiga travhästar och ridhästar, i Finland stamboksförda ponnyer och andra raser. De har reda på principerna för bedömningen av hästarnas kroppsbyggnad, hälsa, rörelser och natur och känner till användningen av bedömnings-skalan, så att de kan göra en bedömning av hästarnas kroppsbyggnad, rörelser och natur.

Examinanderna känner till registreringen av hästar och har god kännedom om de uppgifter som hör till registreringen, t.ex. identifiering av hästar och granskning av härstamningen och kan göra bestående anteckningar med chipsteknik. De kan dokumentera änd-

ringar i registret för hästar, t.ex. ägarbyten, överföring av besittningsrätten, kastrering av hingstar och strykning av hästar. De känner till fordringarna för stuterier, t.ex. stadgandena om insemination, CEM-testning och andra stadganden som gäller förebyggande av spridning av smittsamma fortplantningssjukdomar. De har kännedom om den bokföring som skall föras om hingstars och stons användning för avel. De känner till brunstcykeln för ston, kan definiera kännetecknen på brunst och förbereda ston för betäckning och insemination. De känner till de rätta tidpunkterna för dräktighetskontroll. De kan definiera symptomen på brunststörningar, har god kännedom om tekniken när hingstar skall stimuleras och kan hantera hingstar och ston i en betäckningssituation.

Examinanderna kan definiera tecken på beteendestörningar som hotar fostrets välbefinnande. De kan beräkna tidpunkten för fölning och har god kännedom om de uppgifter som hör till fölningen. De kan bistå vid fölningen, är medvetna om betydelsen av fölningshygien, kan granska avkomman och bedöma behovet av att kalla på veterinär. De kan hantera och sköta ston efter fölningen och nyfödda föl. De känner till förfarandena vid artificiell utfodring av nyfödda föl och vet hur ett system med en fostermor fungerar. De kan lära små föl att ledas, att stå fastbundna och att lyfta på fötterna. De känner till de olika alternativen vid avvänjning, har god kännedom om åtgärderna vid avvänjning och kan sköta föl som skall avvänjas.

Examinanderna kan definiera arbets säkerhetsriskerna och beaktar dem och bestämmelserna om arbets säkerhet vid verksamheten i stuteriet. De kan söka fram den nyaste informationen om hästavel i inhemska och internationella stamboksfiler och publikationer och kan kritiskt tillämpa denna information i sitt arbete. De kan ge klienterna råd i frågor som gäller skötseln av avelsston.

4 § Att fungera som förman

---

a) Krav på yrkesskicklighet

Examinanderna förstår vilken betydelse personalens välbefinnande har för att verksamheten skall ge ett lyckat resultat och inser sin ställning i arbetsgemenskapen. De känner till stadgandena och bestämmelserna för branschen och kan övervaka att de iakttas. De känner till huvudprinciperna för arbetsgivarnas och arbetstagarnas rättigheter och skyldigheter och kan beakta dem i sin verksamhet. De kan på ett flexibelt sätt planera, organisera och leda arbetena och följa upp hur de verkställs.

Examinanderna kan fungera som arbetshandledare. De känner till arbetspsykologins grunder och kan tillämpa dem i sin verksamhet som förman. De kan fungera i olika grupper och i olika slag av interaktions- och förhandlingssituationer.

Examinanderna strävar efter att förbättra arbetsmetoderna och tillämpa ny information med tonvikt på stalldrift, arbets säkerhet och god ergonomi samt på resurshushållning och miljökrav. De kan ge första hjälp. De känner till principerna för ekonomin och lönsamheten i sin verksamhet och kan tillämpa dem på planeringen och uppföljningen av stallfunktionerna.

b) Mål och kriterier för bedömningen

Vid bedömningen av yrkesskickligheten för denna examensdel skall följande faktorer ägnas speciell uppmärksamhet:

- kännedom om betydelsen av personalens välbefinnande
- kännedom om stadganden och bestämmelser och övervakning av att de iakttas
- kännedom om arbetsgivarnas och arbetstagarnas rättigheter och skyldigheter
- förmåga att planera, organisera och leda arbetena
- kännedom om arbetspsykologins grunder och tillämpning av dem
- förmåga till växelverkan
- förmåga att lösa konflikt- och problemsituationer
- verksamhet som arbetshandledare
- resurshushållning i verksamheten
- vidareutveckling av arbetsmetoderna
- vidareutveckling av ergonomin och arbets säkerheten
- färdigheter i första hjälp
- beaktande av miljökrav.

Godkänd prestation

Examinanderna känner till hur personrelationerna förväntas fungera i en arbetsgemenskap. De inser vilken betydelse harmoniska mänskliga relationer och personalens välbefinnande har för att organisationens verksamhet skall ge ett lyckat resultat. De har reda på sin roll i att upprätthålla och vidareutveckla det psykiska välbefinnandet. De har satt sig in i lagstiftningen och bestämmelserna om hästhållning så att de i sin verksamhet som förmän kan ge handledning och övervaka att bestämmelser och lagar följs. De känner till betydelsen av och det huvudsakliga innehållet i branschens arbetsavtal och kan tillämpa det på avtalsparternas rättigheter och skyldigheter. De klarar av anställningssituationer och kan också i konfliktsituationer ta hand om arbetsavtalsfrågor.

Examinanderna kan opartiskt planera och organisera arbetsuppgifterna och strävar efter att utnyttja arbetstagarnas specialkompetens. De kan avgöra prioriteringsordningen för arbetena och kan organisera arbetena snabbt, ekonomiskt och ändamålsenligt. De har god kännedom om arbetena i stallet så att de också genom sitt eget exempel kan handleda arbetstagarna i deras uppgifter. De kan ställa de aktuella arbetsuppgifterna i relation till arbetstagarnas psykiska och fysiska nivå. Deras sätt att leda arbetet är flexibelt och uppmuntrande och skapar samarbetsanda. I olika slag av växelverkan och förhandlingar kan de fungera konstruktivt och försöker finna en lösning som tillfredsställer parterna.

Examinanderna är medvetna om vilken betydelse uppsökandet och tillämpningen av ny information har för vidareutvecklingen av arbetsmetoderna i stallet och för resursfördelningen i verksamheten. De känner till de faktorer som inverkar på den ekonomiska verksamheten i stallet så att de kan delta i den ekonomiska planeringen och i uppföljningen av det ekonomiska läget. De beaktar kraven på god ergonomi och på arbets säkerhet när de vidareutvecklar verksamheten i stallet. De har ett giltigt Fhj 1-kort eller motsvarande kunskaper och färdigheter och de kan tillämpa sina färdigheter om ett olycksfall inträffar. De beaktar miljökraven när de planerar och organiserar arbetena i stallföretaget.

a) Krav på yrkesskicklighet

Examinanderna känner till produktionsformerna inom hästhållningen och har reda på förutsättningarna för företagsamhet inom branschen. De känner till begreppet affärsidé och kan utnyttja det som grund vid sin planering och verkställighet av företagsverksamheten. De har kännedom om huvudprinciperna för grundande av företag och för företagets bokföring och beskattningen av dem, har reda på grunderna för redovisning och kan göra upp ett bokslut. De känner till de viktigaste alternativen för finansiering av företagsverksamhet, kan prissätta de tjänster som företaget erbjuder och sköta faktureringen. De kan bedöma lönsamheten, likviditeten och betalningsförmågan för verksamheten. De har reda på grunderna för avlöning och arbetsvillkor och känner till stadgandena och bestämmelserna för branschen. De kan utnyttja informationsteknik i sitt arbete.

Examinanderna känner till grunderna för marknadsföring och kan marknadsföra de tjänster som företaget producerar. De känner till begreppet nätverksekonomi och kan i sin företagsverksamhet utnyttja nätverk. De inser hur deras egen verksamhet inverkar på den externa bilden av företaget och på dess lönsamhet och resurshushållning. De kan betjäna klienter, reagerar på den respons som de får och kan fungera i interaktions- och problemsituationer. De kan i yrkesfrågor kommunicera också på något annat språk än sitt modersmål. De har god kännedom om möteteknik och kan utnyttja ny information. De kan arbeta enligt ett kvalitetssystem.

b) Mål och kriterier för bedömningen

Vid bedömningen av yrkesskickligheten för denna examensdel skall följande faktorer ägnas speciell uppmärksamhet:

- kännedom om hästhållning, dess produktionsmöjligheter och dess risker
- kännedom om företagarfärdigheter samt bedömning och vidareutveckling av de egna företagarfärdigheterna
- inledning av företagsverksamhet
- kännedom om bokföring och beskattning
- god kännedom om principerna för lönsamhet, prissättning och ekonomisk planering
- planering av finansieringen
- kännedom om grunderna för avlöning
- kännedom om stadgandena för branschen
- förmåga att utnyttja informationsteknik
- kännedom om basfärdigheterna i marknadsföring och kommunikation
- färdigheter i klientservice
- språkkunskaper
- kännedom om principerna för organisationsverksamhet
- förmåga att söka upp information
- kvalitetsledning.

Godkänd prestation

Examinanderna känner till produktionsformerna inom hästhållningen och möjligheterna att vidareutveckla dem och har kännedom om förutsättningarna för framgång inom branschen. De känner till de viktigaste personliga egenskaper och färdigheter som krävs för att nå framgång som företagare och kan i detta hänseende definiera målen för sin egen utveckling. De kan utarbeta affärsidéer för ett stallföretag och bedöma om de har möjligheter att lyckas. De känner till de lagstadgade uppgifterna för företagsverksamhet, kan välja företagsform, är medvetna om företagarens ansvar och skyldigheter samt om de behövliga resurserna och kan definiera riskfaktorerna inom företagsverksamheten. De kan anlita sakkunnig hjälp för bedömningen av verksamhetsalternativen och för åtgärderna när företaget grundas. De kan utnyttja tillämpningar inom informationstekniken som betjänar företagsverksamheten.

Examinanderna känner till grunderna för bokföring och redovisning och kan göra upp en budget med beaktande av företagets situation och målinriktning. De kan utgående från marknadsläget prissätta stallföretagets tjänster och kan enligt avtal och stadganden sköta åtgärderna i samband med faktureringen. De kan utarbeta lönsamhetskalkyler för företagets verksamhet och kan med hjälp av kalkyler och nyckeltal bedöma verksamhetens lönsamhet. De kan tolka företagets bokslut i fråga om kapital, förmögenhet, betalningsförmåga och resultat och kan utarbeta en resultatprognos för företaget. De har reda på de olika finansieringsalternativen för företagsverksamhet så att de kan jämföra förmånerna. De känner till de stöd som beviljas för hästuppfödning och kan anlita behövlig sakkunnig hjälp vid ansökningarna om stöd. De känner till huvuddragen för beskattningen, kan på stadgat sätt sköta mervärdesbeskattningen av produkter och tjänster och kan bilda sig en uppfattning om skattedeklarationens innehåll. De kan anlita sakkunnig hjälp för planering av beskattningen och finansieringen och för andra frågor som gäller företagsverksamheten. De känner till arbetsvillkoren och avlöningsmetoderna inom hästhållningen, är medvetna om arbetsgivarnas och arbetstagarnas rättigheter och skyldigheter och har kännedom om de stadganden som gäller socialskyddet och arbetssäkerheten. De iakttar stadganden, bestämmelser och avtal och kan tillämpa dem i företaget i sin verksamhet som arbetsgivare eller arbetsledare.

Examinanderna är medvetna om sin yrkesskicklighet och kan uppskatta den och sälja den som en serviceprodukt. De kan bedöma utvecklingen av efterfrågan på tjänster inom branschen och kan inrätta sin verksamhet enligt detta. De kan ingå, upprätthålla och vidareutveckla bestående klient- och samarbetsrelationer. De är medvetna om vilken betydelse en klanderfri företagsbild och aktiv marknadsföring har för framgången i företagsverksamheten och kan planera och verkställa eller låta verkställa åtgärder som hör till marknadsföringen. De inser hur deras verksamhet påverkar företagsbilden och företagets lönsamhet och hela branschens image. De fungerar kostnadsmedvetet, konstruktivt och enligt klientfokuserade verksamhetsmetoder i olika slag av val-, interaktions- och problemsituationer. De kan på ett begripligt sätt använda facktermer också på ett annat språk än sitt modersmål. De känner till principerna för organisationsverksamhet och mötes-teknik och kan fungera som ordförande och sekreterare.

Examinanderna kan utnyttja Internet och andra informationskällor när de söker upp den nyaste informationen och kan tillämpa den vid vidareutvecklingen av företaget. De har reda på ändamålet och principerna för kvalitetssystemen så att de kan utnyttja dem vid kvalitetsledningen och vidareutvecklingen inom företaget.

6 § Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Utgångspunkten för de fristående yrkesprov som avläggs för att påvisa yrkesskickligheten är att reda ut hur väl examinanden sammankopplar de praktiska färdigheterna med teorin och begreppen bakom dessa i relation till vad som krävs i de olika examensdelarna. Detta bedöms i huvudsak genom funktionella uppgifter, som vid behov kan kompletteras muntligt, skriftligt eller på något annat sätt.

De huvudsakliga metoderna vid bedömningen av färdigheterna skall vara arbetsprov, färdighetstester, iakttagelser av hur arbetet utförs eller simulering av arbetsverksamhet samt projektarbeten av varierande längd. Tidigare dokumenterade yrkesprov som påvisar den erfordrade kompetensen samt andra bedömningsförfaranden och kombinationer av dessa kan också användas. När man väljer att använda en enskild bedömningsmetod skall man beakta bl.a. hur lämplig den är för bedömning av examenskraven, hur väl den motsvarar naturlig praxis inom arbetslivet, hur väl man med dess hjälp kan skilja den önskade kompetensen från icke-kompetent kunnande, hur lätt den är att använda i olika verksamhetsmiljöer och hur klar och tydlig den är för bedömarna och för dem som skall bedömas. För att klarlägga nivån på de kunskaper och insikter som ligger till grund för den erfordrade yrkesskickligheten kan man som stöd för det praktiska yrkesprovet använda enkäter och intervjuer, självbedömning och bedömning i grupp, skriftliga alster, diskussioner med sakkunniga personer eller andra metoder genom vilka man kan precisera nivån på examinandens kunnande.

Yrkesskickligheten skall bedömas för en examensdel i sänder så att examinandens yrkesskicklighet jämförs med kraven på yrkesskicklighet för motsvarande del av examen. En prestation som uppfyller kriterierna för bedömningen skall godkännas. Om examinanden kan lägga fram tidigare dokumenterade yrkesprov bedöms de som en del av det fristående yrkesprovet för den aktuella examensdelen. Examenskommissionen fastställer kriterierna för de personer som bedömer yrkesproven. Utgångspunkten är att bedömarna har god yrkesskicklighet inom området för ifrågavarande examen.

Beskrivning av yrket

Stallmästarna är sakkunniga när det gäller stalldrift, hälsovård för hästar och hantering av hästar och deras huvuduppgift är att ansvara för skötseln av hästarna och stallmiljön. De spelar också en central roll i fråga om företagets klientrelationer. Stallmästarna är självständiga företagare eller arbetstagare i ett stallföretag och de fungerar som förmän och arbetshandledare för stallets övriga arbetstagare.

Hästhållningen i Finland är ett yrkesområde som växer och vidareutvecklas. För närvarande består vår häststam av drygt 61 000 individer, och antalet ökar med ungefär ettusen per år. Företagen inom hästhållningen är huvudsakligen trav- eller ridstall, till vilkas huvudfunktioner hör att träna sporthästar och låta dem tävla. Det finns drygt tvåtusen travstall och omkring ettusen ridstall, av vilka de flesta fungerar som ridskolor. Stallföretagens antal stiger hela tiden.

På landsbygden sker hästuppfödningen i stallföretagen i allmänhet jämsides med träningen av hästarna. De flesta av hästuppfödarna äger ett eller två avelsston. Antalet stallföretagare som har specialiserat sig på stuteri- och hingststationsverksamhet är inte så många, men de representerar den högsta kompetensen inom sin bransch. I Finland är isynnerhet travhästaveln högklassig och den kan producera tävlingshästar som når internationell nivå. Hingststationerna ger stoägarna service i samband med förökningen av hästarna och i stuterierna är stallmästarna ansvariga för välbefinnandet hos stuteriets ston, föl och avelshingstar och för hingststationens verksamhet. Stallmästarna har den praktiska sakkunskapen om hästavel och de kan vid behov ge klienterna råd i frågor om avelsval och registrering.

I travstallen bär stallmästarna helhetsansvaret för skötseln och medicineringen av de hästar som tränas och följer i samarbete med tränaren med hur hästarna utvecklas. De kan vid behov bistå tränaren i att köra hästarna och lära fölen och kan under viktiga tävlingsresor ansvara för hästarnas välbefinnande. De ansvarar också för att skötseln av hästarna i stallen följer reglerna för travtävlingar.

Största delen av ridstallens klienter är hästintresserade amatörer. Ridskoleföretagens klienter är barn, ungdomar eller vuxna som tar ridlektioner. Klienterna i ridstall, som erbjuder inkvarteringsservice för hästar, är ägare till hobby- eller sporthästar som själva eller företrädde av någon annan dagligen kommer för att rida på hästarna. I ridstallen är stallmästarna sakkunniga som vid behov ger råd och handleder klienterna. De är också sakkunniga när det gäller att hantera och lära de unga hästarna i stallet.

Stallmästarna har god kännedom om hur utfodringen verkställs, om användningen av betesmarkerna och om skötseln av hästarna under betesperioden. De har praktisk sakkunskap om hälsovården av hästarna och de ansvarar för stallhygien och för förebyggandet av sjukdomar. De samarbetar med veterinärerna vid planeringen och genomförandet av hälso- och sjukvården i stallet och bistår när stallets hästar undersöks och vårdas. Till kraven på stallmästarna hör klientfokusering, förmåga till kommunikation och samarbete, ansvar för stallpersonalens välbefinnande och ett visst mått av språkkunskaper. De skall kunna fungera som förmän, upprätthålla en god arbetsatmosfär och fungera som arbetshandledare och som klientrådgivare. De skall vara kostnadsmedvetna, äga företagarfärdigheter och kunna följa med utvecklingen inom branschen, såväl i Finland som internationellt.

Utbildningsstyrelsen har godkänt dessa examensgrunder med stöd av lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning.

De fristående examina är examina som särskilt planerats och utvecklats för att avläggas av den vuxna befolkningen.

Planeringen och genomförandet av de fristående examina baserar sig på ett nära samarbete mellan sakkunniga inom undervisning och arbetsliv.

Utbildningsstyrelsen/försäljning
Pb 380 (Hagnäsgatan 2)
00531 Helsingfors
tfn: (09) 774 774 50
fax (09) 774 774 75
myynti@oph.fi
www.oph.fi/svenska/bokhandel